

Nr 122.

Ankom till riksdagens kansli den 17 maj 1929 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts propositioner angående provisorisk avlösningsförbättring åt lärare vid folk- och småskolor m. fl. läroanstalter jämte i ämnet väckta motioner, dels ock Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln, punkten 291, gjorda framställning angående dyrtidstillägg åt lärare vid vissa statsunderstödda undervisningsanstalter.

(2:a avd.)

1:o) I den till riksdagen den 4 januari 1929 avlåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1929/1930 har Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln, med åberopande av det vid propositionen fogade utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen

dels, under punkten 193, att, i avbidan på proposition angående provisorisk avlösningsförbättring åt lärare vid folkskolor, för ändamålet beräkna i riksstaten för budgetåret 1929/1930 ett extra förslagsanslag av 5,935,000 kronor,

dels ock, under punkten 208, att, i avbidan på proposition angående provisorisk avlösningsförbättring åt lärare vid högre folkskolor, för ändamålet beräkna i riksstaten för budgetåret 1929/1930 ett extra förslagsanslag av 100,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen avlåten, den 25 februari 1929 dagtecknad proposition, nr 180, vilken hänvisats till statsutskottet för förberedande behandling, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för sistnämnda dag, föreslagit riksdagen att

dels besluta,

att under budgetåret 1929/1930 provisorisk avlösningsförbättring må utgå till lärare vid *folk- och småskolor* med följande belopp, nämligen

för ordinarie lärare vid folkskola: 258 kronor för manlig lärare å A-ort och 288 kronor för manlig lärare å annan ort samt 216 kronor för kvinnlig lärare å A-ort och 240 kronor för kvinnlig lärare å annan ort;

Bihang till riksdagens protokoll 1929. 6 saml. 67 häft. (Nr 122.)

Provisorisk avlösningsförbättring åt lärare vid folk- och småskolor samt vid högre folkskolor jämte i ämnet väckta motioner.

för extra ordinarie och vikarierande folkskollärare: 184 kronor för manlig lärare å A-ort och 204 kronor för manlig lärare å annan ort samt 160 kronor för kvinnlig lärare å A-ort och 180 kronor för kvinnlig lärare å annan ort;

för ordinarie lärare vid småskola ävensom för lärare vid mindre folkskola och biträdande lärare vid folkskola, vilken blivit anställd tillsvidare med ömsesidig rätt till minst fyra månaders uppsägning: 150 kronor för lärare å A-ort och 168 kronor för lärare å annan ort;

för extra ordinarie och vikarierande lärare vid småskola samt för lärare vid mindre folkskola och biträdande lärare vid folkskola, vilken blivit anställd på viss tid eller såsom vikarie, ävensom för sådan ordinarie lärare vid småskola eller tillsvidare anställd lärare, vilken ej äger komma i åtnjutande av det i föregående punkt omnämnda beloppet: 110 kronor för lärare å A-ort och 120 kronor för lärare å annan ort; samt

till lärare vid *högre folkskolor* med följande belopp, nämligen

för ordinarie ämneslärare: 360 kronor för manlig och 300 kronor för kvinnlig lärare;

för extra ordinarie eller vikarierande ämneslärare med full tjänstgöring: 300 kronor för manlig och 250 kronor för kvinnlig lärare;

för timlärare: 10 procent av de i kungörelsen den 16 september 1918 angående avlöning åt lärare vid högre folkskola samt statsbidrag till sådan skola stadgade belopp, dock med högst 270 kronor för manlig och 240 kronor för kvinnlig lärare samt med föreskrift att dylik avlöningsförbättring ej må utgå åt sådan timlärare, som i egenskap av ordinarie, extra ordinarie eller vikarierande ämneslärare med full tjänstgöring uppbar provisorisk avlöningsförbättring eller tillfällig löneförbättring;

att dyrtidstillägg ej må utgå å ovan omförmälda provisoriska avlöningsförbättring; samt

att Kungl. Maj:t må äga utfärda de närmare villkor och bestämmelser, vilka, i huvudsaklig överensstämmelse med vad departementschefen i statsrådsprotokollet angivit, torde för sagda avlöningsförbättrings åtnjutande böra stadgas;

dels, vid bifall till ovan framlagda förslag, anvisa för budgetåret 1929/1930 till provisorisk avlöningsförbättring åt lärare vid folk- och småskolor ett extra förslagsanslag å 5,720,000 kronor;

samt till provisorisk avlöningsförbättring åt lärare vid högre folkskolor ett extra förslagsanslag å 100,000 kronor;

dels ock medgiva, att till föreståndarinna och biträdande föreståndarinna vid skolhem eller arbetsstuga inom Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, dock ej rikets nordligaste gränsorter, ävensom till föreståndarinna och biträdande föreståndarinna vid Skytteanska skolan i Tärna provisorisk avlöningsförbättring må under budgetåret 1929/1930 enligt de ovan i fråga om sådan avlöningsförbättring åt lärare vid småskola förordade grunder och

bestämmelser utgå av det ordinarie förslagsanslaget till avlönande av föreståndarinna och biträdande föreståndarinna för skollhem eller arbetsstuga inom Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, dock ej rikets nordligaste gränsorter, respektive det ordinarie förslagsanslaget till Skytteanska skolan i Tärna.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till sist omförmälda statsrådsprotokoll.

I samband härmed har utskottet till behandling förchäft följande motio-
ner, nämligen

dels en inom första kammaren av herr *V. Rydén* m. fl. väckt motion (I: 285), däri hemställts, att riksdagen ville

dels medgiva, att för budgetåret 1929/1930 tillfällig löneförbättring till nedannämnda befattningshavare må utgå med följande belopp: till ordinarie manlig folkskollärare 500 kronor, till ordinarie kvinnlig folkskollärare 425 kronor, till ordinarie lärare vid småskola 300 kronor, till extra ordinarie och vikarierande manlig folkskollärare 375 kronor, till extra ordinarie och vikarie-
rande kvinnlig folkskollärare 325 kronor, till extra ordinarie och vikarie-
rande lärare vid småskola 225 kronor, till ordinarie manlig ämneslärare vid
högre folkskola 600 kronor, till ordinarie kvinnlig ämneslärare vid högre
folkskola 500 kronor, till extra ordinarie och vikarierande manlig ämnes-
lärare med full tjänstgöring vid högre folkskola 500 kronor, till extra ordi-
narie och vikarierande kvinnlig ämneslärare med full tjänstgöring vid högre
folkskola 450 kronor och för timplärare vid högre folkskola 15 procent av
nu utgående avlöning med ett maximum av 470 kronor för manlig och 400
kronor för kvinnlig lärare,

dels för ändamålet anvisa för budgetåret 1929/1930 behövt extra för-
slagsanslag;

dels en inom andra kammaren av herrar *V. Hedlund* i Östersund och
H. Lagerkwist väckt motion (II: 427), vari, fastän med annan motivering,
gjorts enahanda hemställan som i förenämnda motion I: 285,

dels en inom andra kammaren av herr *O. Olsson* i Kullenbergstorp m. fl.
väckt motion (II: 420), däri hemställts, att riksdagen måtte avslå Kungl.
Maj:ts proposition nr 180,

dels en inom andra kammaren av herr *P. Pehrsson* i Göteborg väckt
motion (II: 423), däri hemställts, att riksdagen måtte bevilja lärarna vid
yrkesbestämda högre folkskolor samma tillfälliga löneförbättring, som f. n.
åtnjutes av lärarna vid kommunala mellanskolor, nämligen

åt ordinarie manlig ämneslärare	kronor	600,
» » kvinnlig »	»	500,
» e. o. och vikarierande manlig ämneslärare	»	450,
» » » » kvinnlig »	»	420,

jämte dyrtidstillägg, beräknade enligt enahanda grunder, som gälla angående dylika tillägg för lärarlönerna vid kommunala mellanskolor, samt att riksdagen för detta ändamål måtte besluta att höja det i Kungl. Maj:ts proposition nr 180 föreslagna extra förslagsanslaget å 100,000 kronor för tillfällig löneförbättring åt högre folkskolans lärare med 65,000 kronor till 165,000 kronor;

dels en inom andra kammaren av herr *R. Olsson* i Österbo väckt motion (II: 428), däri hemställts, att riksdagen måtte besluta, att de lärare, vilka på sätt i motionen angivits åtnjuta av skoldistrikt beviljad löneförbättring, skola, så länge de beklåda sina ifrågavarande befattningar, icke tillgodonjuta den löneförbättring som föreslås i Kungl. Maj:ts proposition nr 180, utan motsvarande belopp i stället utbetalas till skoldistriktet såsom ersättning för det vederbörande lärare beviljade lönetillägget; dock att, därest det kommunala lönetillägget understiger den statliga löneförbättring, som eljest skolat tillkomma läraren, han skall äga att uppbära skillnaden,

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *W. Björck* (I: 278) och den andra inom andra kammaren av herr *V. Larsson* i Västerås (II: 422), i vilka motioner hemställts, att riksdagen ville dels besluta, att ordinarie lärare vid av landsting eller stad, som ej i landsting deltager, upprättat småskoleseminarium, beläget å dyrort F eller G, må komma i åtnjutande av provisorisk avlöningsförbättring till enahanda belopp, som av Kungl. Maj:t i den här nedan under punkten 2:o omförmälda propositionen nr 181 föreslagits för övningsskollärare vid folkskoleseminarier och lärare vid statens småskoleseminarier å motsvarande dyrorter, dels, vid bifall till detta yrkande, till provisorisk avlöningsförbättring åt lärare vid statsunderstödda landstingsseminarier anvisa ett extra förslagsanslag å 2,500 kronor.

I detta sammanhang har utskottet vidare till behandling förehaft en inom första kammaren av herr *K. J. Ekman* väckt motion (I: 38), däri hemställts, att riksdagen ville besluta, att vid anslaget till statsbidrag för avlöning av lärarpersonalen vid folkskolan skall fogas det villkor, att sagda lärarpersonal skall hava skyldighet att, där så påkallas, tjänstgöra även i fortsättningskolan och ersättningskolan mot åtnjutande av stadgad ersättning.

Beträffande de av motionärerna till stöd för deras yrkanden anförda skälen får utskottet hänvisa till vederbörande motioner.

Nu gällande avlöningsförmåner för lärarpersonalen vid folk- och småskolor samt för lärarpersonalen vid högre folkskolor fastställdes vid 1918 års riksdag. Bestämmelserna härom återfinnas i kungörelserna den 16 september 1918 angående avlöning åt lärare vid folk- och småskolor samt statsbidrag till sådan avlöning (nr 760), den 18 september 1918 angående boställsordning för lärarpersonalen vid folk- och småskolor (nr 792), den 16 september 1918 angående avlöning åt lärare vid högre folkskola samt stats-

bidrag till sådan skola (nr 759) och den 19 november 1918 angående boställsordning för lärare vid högre folkskolor och kommunala mellanskolor (nr 979).

Alltsedan nu gällande kungörelser rörande avlöning åt lärare vid folk- och småskolor samt vid högre folkskolor den 1 januari 1919 trätt i tillämpning, hava jämväl dyrtidstillägg utgått till befattningshavarna i fråga. Nu gällande grunder för beräkning härav äro meddelade i en kungörelse av den 22 juni 1923 (nr 307).

De sålunda stadgade lönebeloppen äro av Kungl. Maj:t och riksdagen fastställda minimilöner. Hinder förefinnes alltså icke för skoldistrikt att, där förhållandena sådant föranleda, bevilja högre avlöning.

I samband med att ett helt nytt lönesystem infördes vid kommunikationsverken och att utredning verkställdes om nämnda lönesystems införande även inom andra grenar av den civila statsförvaltningen upptogs frågan, huruvida ej en ny definitiv lönereglering med utgångspunkt från det för kommunikationsverken fastställda avlöningsreglementet med däri upptagna lönebelopp borde komma till stånd även för lärarpersonalerna vid olika läroanstalter.

Genom beslut den 3 december 1920 uppdrog Kungl. Maj:t åt en kommitté, den s. k. lärarlönekommittén, att i anslutning till vad föredragande departementschefen anfört till statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden samma dag verkställa utredning och avgiva förslag rörande ny definitiv lönereglering för bland annat lärarpersonalerna vid folk- och småskolor samt högre folkskolor. Utredning och förslag i frågan avgavs av nämnda kommitté den 15 augusti 1923.

Det sålunda framlagda förslaget har ännu icke givit anledning till någon framställning till riksdagen beträffande lönereglering för de i förslaget angivna lärarkårerna. För vissa av de lärarkårer, vilkas avlöningsförmåner voro föremål för lärarlönekommitténs utredning och förslag, har riksdagen däremot vid olika tillfällen beviljat tillfällig löneförbättring. Sålunda hava befattningshavare vid rikets allmänna läroverk, högre lärarinneseminarier, statens folkskoleseminarier, statens småskoleseminarier, blindundervisningsanstalterna och de tekniska läroverken, statens folkskolinspektörer, befattningshavare vid sjökrigsskolan, skeppsgosseskolorna i Karlskrona och Marstrand, veterinärinrättningen i Skara och navigationsskolorna ävensom lärarpersonalerna vid kommunala mellanskolor och de s. k. landstingsseminarierna fått sig dylik tillfällig löneförbättring tillerkänd. Lärarpersonalerna vid folkskolorna och vid de högre folkskolorna hava däremot, oavsett dyrtidstillägg efter i huvudsak samma grunder som statens befattningshavare, icke kommit i åtnjutande av någon förhöjning i de lönesatser, som fastställdes av 1918 års riksdag.

I detta samband torde vidare böra erinras om att Kungl. Maj:t enligt beslut den 29 juni 1928 uppdragit åt en kommitté, 1928 års lönekommitté, att enligt angivna riktlinjer verkställa utredning och avgiva förslag i avse-

ende å dyrtidstilläggens inarbetande i de fasta löne- och pensionsbeloppen, beträffande vissa ännu återstående löneruleringsfrågor samt angående revision av gällande avlöningsförfattningar. Denna kommitté har också lärarpersonalernas lönefråga under behandling.

Under de senare åren hava, såsom nyss nämnts, ett flertal lärarkårer tillerkänts tillfällig löneförbättring, under det att sådan löneförbättring icke kommit lärarna vid folk- och småskolor samt vid högre folkskolor till del. Flera framställningar i sådan riktning hava dock blivit gjorda.

Skolöverstyrelsen har sålunda sedan år 1920 årligen hos Kungl. Maj:t hemställt härom. Motionsledes har frågan vidare kommit under riksdagens prövning under ett vart av åren 1925—1928. De under åren 1925—1927 väckta motionerna föranledde emellertid ingen riksdagens åtgärd.

I två vid 1928 års riksdag väckta, likalydande motioner (I: 30 och II: 56) framlades slutligen förslag av enahanda innebörd som vid 1925, 1926 och 1927 års riksdagar.

I skrivelse den 1 juni 1928, nr 290, i anledning av väckta motioner om tillfällig löneförbättring åt lärare vid folk- och småskolor samt högre folkskolor erinrade riksdagen till en början om ärendets behandling vid 1925, 1926 och 1927 års riksdagar samt anförde härefter följande:

Såsom av ovanstående redogörelse framgår, har riksdagens statsutskott vid flera tillfällen uttalat sitt behjärtande av den angelägenhet, som i motionerna beröres. De statsfinansiella förhållandena och frånvaron av initiativ från Kungl. Maj:ts sida i ämnet hava emellertid hittills föranlett, att något positivt beslut i frågan ej kunnat komma till stånd. Jämväl nu lär ställningen få anses sådan, att ett bifall till motionärernas hemställan ej kan ifrågakomma.

Riksdagen håller emellertid före, att det ur alla synpunkter vore önskvärt, att frågan om en reglering av ifrågavarande lärargrupperns löner snarast bleve definitivt löst.

Under framhållande att det främst borde ankomma på Kungl. Maj:t att närmare överväga grunderna för en blivande lönerulering hemställde riksdagen, att Kungl. Maj:t måtte taga under övervägande, huruvida förslag till förbättrade löneförhållanden för lärare vid folk- och småskolor samt högre folkskolor kunde snarast framläggas för riksdagen.

Departementschefen framhåller nu, att, även om man ej borde alldeles bortse från att här ifrågavarande lärare genom förmånen av fri bostad med bränsle eller ersättning därför enligt ortens pris i ett avseende fått full ersättning för den allmänna prisstegringen sedan år 1914 samt att en del av dessa lärare, särskilt i städer och stadsliknande samhällen, genom vederbörande kommuns ingripande erhöle en avlöning, som i vissa fall ej oväsentligt överstege den fastställda minimilönen, det dock ej torde kunna bestridas, att de lagstadgade avlöningsförmånerna till lärare vid folk- och småskolor vore för knappt tillmätta i förhållande till vad som tillerkänts statstjänare i motsvarande ställning och med i stort sett motsvarande ut-

bildning. Då förslag om definitiv löneroglering för lärarpersonalen vid olika läroanstalter icke kunnat föreläggas 1929 års riksdag och det vore ovisst, när ett förslag i denna riktning kunde hinna framläggas, har departementschefen ansett det vara angeläget att tillse, huruvida icke åtgärder borde vidtagas för att, i avvaktan på den definitiva lönerogleringen, bereda lärarne en förbättring i deras ekonomiska ställning. Departementschefen har därvid funnit starka skäl tala för att ifrågavarande lärare redan nu må komma i åtnjutande av en provisorisk avlöningsförbättring att utgå helt av statsanslag.

Med hänsyn tagen dels därtill, att en kommande löneroglering ej finge föregripas, dels till den statsfinansiella situationen har inom ecklesiastikdepartementet utarbetats ett förslag till provisorisk avlöningsförbättring. Enligt detta förslag skulle ingen differentiering för olika ortsgupper förekomma, utan provisorisk löneförbättring skulle utgå med lika belopp för alla befattningshavare inom samma lärargrupp.

Över nämnda preliminära förslag, återgivet å sid. 15 i propositionen, avgavs yttrande av 1928 års lönekommitté, som därvid utgick ifrån att syftet med den föreliggande remissen varit icke att inhämta kommitténs mening om lämpligheten över huvud taget av att nu företaga en provisorisk reglering av avlöningarna för olika kategorier av lärare, utan endast att från kommittén erhålla ett yttrande därom, huruvida en provisorisk avlöningsförbättring av den storlek och den anordning i övrigt, som de remitterade förslagen innehålla, kunde antagas komma att i ena eller andra avseendet föregripa en definitiv löneroglering för här ifrågavarande befattningshavargrupper.

Härefter anförde kommittén:

I sådant hänseende vill kommittén framhålla, att behandlingen av frågan om löneroglering för olika grupper av lärare, vilken fråga överlämnats till en särskild sektion av kommittén, ännu icke fortskridit så långt, att kommittén kan uttala sig vare sig om det lönesystem, som slutligen kan komma att av kommittén förordas, eller om de löneplaceringar, vilka kunna framgå såsom ett resultat av kommitténs arbete. Vid besvarandet av remisserna har kommittén därför måst utgå från en undersökning, huruvida de för olika grupper av befattningshavare i de remitterade förslagen ifrågasatta lönetilläggen äro av beskaffenhet att uppbringa lönerna till högre belopp, än som skulle utgå enligt den lägsta placering i lönehänseende, varom kommitténs förenämnda sektion kan komma att framlägga förslag.

Den ifrågasatta provisoriska avlöningsförbättringen åt kommunalt anställda lärare torde visserligen icke komma att på det sätt, som berörts i fråga om de statsanställda lärarna, föregripa en definitiv löneroglering, även om för de manliga folkskollärarnas del någon tvekan härutinnan skulle kunna råda för billigaste ort, med hänsyn till förekommande naturaförmåner och dessas behandling vid en blivande löneroglering. Det förtjänar därför i detta sammanhang framhållas, att en provisorisk avlöningsförbättring av föreslagna storlek för dessa lärare, lika för alla orter, kan tänkas medföra, att på de billigaste orterna i någon löneklass ytterligare löneförbättring uteblir vid en blivande definitiv löneroglering.

Vid kommitténs utlåtande voro fogade två särskilda yttranden.

I det ena framhölls, såvitt nu är i fråga, att det ej gärna torde kunna undvikas, att den föreslagna löneförbättringen i viss mån kunde komma att föregripa prövningen av de lönebelopp, som kommittén hade att föreslå för den definitiva lönerederingens genomförande för här ifrågavarande befattningshavare.

I det andra yttrandet framhöllos jämväl de svårigheter, som för den blivande definitiva lönerederingen skulle vållas av den föreslagna provisoriska avlöningsförbättringen.

Med hänsyn till vad från lönerederingsskommitténs sida sålunda anförts, har departementschefen för folk- och småskolans lärarpersonal å A-ort ansett sig böra räkna med belopp, i stort sett 10 procent lägre än för övriga orter.

I fråga om högre folkskolans lärare har departementschefen icke ansett sig böra räkna med olika belopp å olika dyrorter. Någon sådan differenti-

Befattningshavare	Nuvarande avlöning + dyrtids tillagg	A-orter		Övriga orter	
		Föreslagen provisorisk avlöningsförbättring	Summa avlöningsformåner	Föreslagen provisorisk avlöningsförbättring	Summa avlöningsformåner
<i>Folk- och småskolor.</i>					
Ordinarie manlig folkskollärare:					
Begynnelselön	2,768 50	258. —	3,026 50	288. —	3,056 50
Slutlön	3,983 50	258. —	4,241 50	288. —	4,271 50
Ordinarie kvinnlig folkskollärare:					
Begynnelselön	2,498 50	216. —	2,714 50	240. —	2,738 50
Slutlön	3,308 50	216. —	3,524 50	240. —	3,548 50
Ordinarie lärare vid småskola:					
Begynnelselön	1,578. —	150. —	1,728. —	168. —	1,746. —
Slutlön	2,185 50	150. —	2,335 50	168. —	2,353 50
E. o. och vik. manlig folkskollärare	2,242 50	184. —	2,426 50	204. —	2,446 50
» » » kvinnlig »	1,972 50	160. —	2,132 50	180. —	2,152 50
» » » lärare vid småskola	1,315. —	110. —	1,425. —	120. —	1,435. —
<i>Allmänna högre folkskolor.</i>					
Ordinarie manlig amneslärare:					
Begynnelselön	3,696. —	360. —	4,056. —	360. —	4,056. —
Slutlön	5,316. —	360. —	5,676. —	360. —	5,676. —
Ordinarie kvinnlig amneslärare:					
Begynnelselön	3,156. —	300. —	3,456. —	300. —	3,456. —
Slutlön	4,371. —	300. —	4,671. —	300. —	4,671. —
E. o. och vik. manlig amneslärare	3,287 50	300. —	3,587 50	300. —	3,587 50
» » » kvinnlig »	3,024 50	250. —	3,274 50	250. —	3,274 50
Timlärare	98 63 å 124 50	10 %	—	10 %	—

ering finnes ej för lärare vid kommunala mellanskolor, med vilka lärare högre folkskolans lärare i lönehänseende ofta bruka jämföras.

De löneförmåner, som skulle komma här ifrågavarande lärargrupper till del vid det bifall till det framlagda förslaget, framgå av omstående tabell, där bostad och bränsle eller ersättning därför ej medräknats:

Vad lärarpersonalen vid rikets nomadskolor beträffar, erinrar departementschefen om att enligt § 21 i stadgan angående nomadundervisningen i riket den 31 december 1925 (nr 511) denna lärarkår åtnjuter avlöning enligt i huvudsak samma grunder som lärarna vid det allmänna folkskoleväsendet. Avlöningen till dem utgår från förslagsanslaget till lappmarks ecklesiastikverk, folkbildningsändamål. Berörda lärarkår bör, framhåller departementschefen, komma i åtnjutande av här ifrågavarande provisoriska avlöningsförbättring med motsvarande belopp och enligt samma grunder som lärarna vid det allmänna folkskoleväsendet. Detsamma bör enligt departementschefens mening även gälla beträffande föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid skolhem och arbetsstugor inom Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, däri inbegripet även rikets nordligaste gränsorter, ävensom motsvarande befattningshavare vid Skytteanska skolan i Tärna.

Då avlöningsförbättringen är avsedd att för ordinarie lärare ävensom för lärare med anställning tills vidare utgå efter kalenderår och utbetalas månadsvis, äro beloppen valda så, att de i regel äro jämnt delbara med 12.

Även om enligt departementschefens åsikt vissa skäl kunna tala för att lärarna vid de yrkesbestämda högre folkskolorna skulle tillerkännas något högre avlöningsförbättring än lärarna vid de allmänna högre folkskolorna, har departementschefen ej ansett sig i föreliggande förslag böra göra någon skillnad mellan nämnda lärargrupper.

För jämförelse erinrar departementschefen om att jämlikt riksdagens beslut från och med budgetåret 1925 1926 tillfällig löneförbättring utgått till lärare vid kommunala mellanskolor med 600 kronor till ordinarie manlig ämneslärare och med 500 kronor till ordinarie kvinnlig ämneslärare.

Departementschefen påpekar, att den av honom föreslagna provisoriska avlöningsförbättringen uppgår för folk- och småskolans lärare å andra orter än A-orter till omkring 56 procent och för högre folkskolans lärare till omkring 60 procent av de belopp, som oavsett dyrtidstillägg enligt de vid 1928 års riksdag väckta motionerna borde tillerkännas motsvarande lärare såsom tillfällig löneförbättring.

Vad beträffar lärarpersonalen vid de s. k. landstingsseminarierna, har skolöverstyrelsen ifrågasatt, att jämväl denna personal må komma i åtnjutande av provisorisk löneförbättring. Departementschefen erinrar om att dessa lärare i likhet med lärarpersonalen vid de kommunala mellanskolorna äro de enda kommunalt anställda lärare, vilka hittills erhållit tillfällig löneförbättring av statsmedel, och departementschefen har icke ansett skäl föreligga, att i detta sammanhang någondera av nämnda kategorier medtages.

Det är icke avsett, att dyrtidstillägg skall utgå å den provisoriska avlöningsförbättringen. Likaså anser departementschefen, att vederbörande skoldistrikt icke bör äga skyldighet att för övertidsläsning lämna särskild gottgörelse motsvarande den provisoriska avlöningsförbättringen.

Den provisoriska avlöningsförbättringen synes departementschefen böra utgå efter i huvudsak samma bestämmelser som den kontanta avlöningen. Han framhåller i detta sammanhang, att av samma skäl, som av chefen för ecklesiastikdepartementet i proposition nr 209 till 1923 års riksdag sid. 4 anfördes i fråga om dyrtidstillägg åt lärare vid folk- och småskolor m. fl. läroanstalter, det jämväl beträffande den provisoriska avlöningsförbättringen bör gälla att, om skoldistrikt eller styrelse för högre folkskola av en eller annan orsak, varöver läraren ej kunnat råda, icke kan författningsenligt utfå statsbidrag, helt eller delvis, till lärarens avlöning, denna omständighet icke bör utgöra hinder för den provisoriska avlöningsförbättringens utgående.

I kungörelsen den 16 oktober 1925 (nr 426) angående fördelningen av orterna i riket å de i avlöningsreglementena för nyreglerade verk samt för armén och marinen upptagna ortsgrupperna angivas dels särskilda orter, dels samtliga kommuner i riket. Ort, som icke finnes för sig upptagen, skall tillhöra ortsgruppen för den kommun, inom vilken orten är belägen. Det kan alltså — framhåller departementschefen — inträffa och inträffar ej sällan, att inom samma kommun olika orter tillhöra olika ortsgrupper. I anslutning härtill synes departementschefen vederbörande lärares provisoriska avlöningsförbättring böra bestämmas med hänsyn till hans verkliga bostadsort. Han bör alltså enligt departementschefens förslag uppbära provisorisk avlöningsförbättring med det belopp, som är fastställt för den ortsgrupp, till vilken den ort, inom vilken han har sin bostad, enligt bestämmelse i ovannämnda kungörelse är att hänföra.

Den provisoriska avlöningsförbättringen skall enligt förslaget utgå i samma ordning som den kontanta lönen, d. v. s. för ordinarie lärare ävensom för lärare med anställning tills vidare efter kalenderår, förskottsvis med en tolfedel vid början av varje kalendermånad, samt för lärare, som anställts på viss tid, efter läsår.

Med utgångspunkt från antalet lärare vid slutet av läsåret 1926/1927 beräknas kostnaderna för den provisoriska avlöningsförbättringen för lärare vid folk- och småskolor på sätt framgår av omstående tabell (s. 11).

Under förutsättning att antalet lärare under de två åren närmast efter läsåret 1926/1927 ökats med 400 manliga och kvinnliga folkskollärare men minskats med 300 småskollärare, skulle det i sistnämnda tabell angivna kostnadsbeloppet, 5,663,122 kronor, behöva för budgetåret 1929/1930 ökas med 55,200 kronor. Sammanlagda kostnaden för provisorisk avlöningsförbättring åt lärare vid folk- och småskolor skulle alltså för sistnämnda budgetår belöpa sig till 5,718,322 kronor eller avrundat till 5,720,000 kronor. I detta belopp är icke inräknad kostnaden för den provisoriska avlöningsförbättringen till nomadlärarna. Avlö-

Folk- och småskolor	Antal lärare vid slutet av vårterminen 1927	Föreslagen provisorisk avlöningsför- bättring pr lärare	Kostnad Kronor
<i>Ordinarie lärare:</i>			
a) tjänstgörande eller tjänstlediga av annan orsak än sjukdom:			
folkskollärare, manliga, å A-orter . . .	2,880	258	743,040
» » å övriga orter	4,319	288	1,243,872
» kvinnliga, å A-orter . . .	1,281	216	276,696
» » å övriga orter	3,842	240	922,080
lärare vid småskola och därmed likställda, å A-orter	4,547	150	682,050
lärare vid småskola och därmed likställda, å övriga orter	7,419	168	1,246,392
b) tjänstlediga på grund av sjukdom:			
folkskollärare, manliga, å A-orter . . .	72	172	12,384
» » å övriga orter	107	192	20,544
» kvinnliga, å A-orter . . .	70	144	10,080
» » å övriga orter	208	160	33,280
lärare vid småskola och därmed likställda, å A-orter	261	100	26,100
lärare vid småskola och därmed likställda, å övriga orter	427	112	47,824
<i>Extra ordinarie och vikarierande lärare:</i> (vakansvikarier och sjukvikarier)			
folkskollärare, manliga, å A-orter	80	184	14,720
» » å övriga orter	535	204	109,140
» kvinnliga, å A-orter	101	160	16,160
» » å övriga orter	679	180	122,220
lärare vid småskola och därmed likställda, å A-orter	338	110	37,180
lärare vid småskola och därmed likställda, å övriga orter	828	120	99,360
Summa	27,994	—	5,663,122

ningen till dessa utgår av särskilt anslag, förslagsanslaget till lappmarks ecklesiastikverk, folkbildningsändamål. Från detta anslag bestridas samtliga kostnader för nomadskoleväsendet. Med hänsyn härtill synes det departementschefen ur redovisningssynpunkt lämpligast, att jämväl utgifterna för den provisoriska avlösningsförbättringen till nomadlärarna utgå av samma anslag, i vilket avseende Kungl. Maj:t torde äga att utan riksdagens hörande fatta beslut. Kostnaden för berörda ändamål kan uppskattas till i runt tal 5,000 kronor. Ej heller är i nämnda belopp å 5,720,000 kronor inräknad kost-

naden för provisorisk avlösningsförbättring åt föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid skolhem och arbetsstugor. Vad angår skolhem och arbetsstugor i de nordligaste gränsorterna, för vilka nämnda kostnad kan beräknas till 3,000 kronor, anser departementschefen densamma böra bestridas av förslagsanslaget till folkundervisningens befrämjande i rikets nordligaste gränsorter, i vilket fall, påpekar departementschefen, Kungl. Maj:t jämväl torde äga att utan riksdagens medgivande fatta beslut. I fråga om övriga skolhem och arbetsstugor i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, för vilka berörda kostnad kan uppskattas till 2,400 kronor, liksom i fråga om Skytteanska skolan i Tärna, där kostnaden kan beräknas till 288 kronor, synes det departementschefen lämpligt, att utgifterna få bestridas i förra fallet av det särskilda ordinarie förslagsanslag, som för avlösningsförbättring av föreståndarinna och biträdande föreståndarinna vid dessa anstalter är uppfört i riksstaten, och i senare fallet från det ordinarie förslagsanslaget till Skytteanska skolan i Tärna. Härtill anses emellertid riksdagens medgivande böra utverkas.

För lärarpersonalen vid de högre folkskolorna beräknas kostnaden för den ifrågasatta provisoriska avlösningsförbättringen enligt följande tablå.

Högre folkskolor	Antal lärare vid slutet av vårterminen 1928	Föreslagen provisorisk avlösningsförbättring pr lärare	Kostnad Kronor
Ordinarie ämneslärare, manliga	126	360	45,360
» » kvinnliga	67	300	20,100
Extra ordinarie och vikarierande ämneslärare med full tjänstgöring:			
manliga	40	300	12,000
kvinnliga	37	250	9,250
Timlärare (approximativt)	—	—	13,000
Summa	270	—	99,710

Antalet lärare vid högre folkskolor uppskattas för läsåret 1929/1930 till ungefär detsamma som under vårterminen 1928, vadan den sammanlagda kostnaden för provisorisk avlösningsförbättring åt lärare vid högre folkskolor beräknas till 99,710 kronor eller avrundat till 100,000 kronor.

Utskottets
yttrande.

Såsom utskottet i det föregående erinrat, har 1928 års riksdag uttalat sig för vidtagande av åtgärder till förbättrande av här ifrågavarande lärargrupperns löneförhållanden och hos Kungl. Maj:t gjort framställning härom. Det av Kungl. Maj:t nu framlagda förslaget avser att vara ett provisorium i avbidan på en blivande definitiv löne reglering. Då lärarna vid folk- och småskolor samt vid högre folkskolor sedan 1918 års löne reglering genomfördes icke, i likhet med åtskilliga andra lärarkategorier, kommit i åtnju-

tande av någon tillfällig löneförbättring, anser utskottet skäl föreligga att nu tillerkänna dem en löneförbättring av statsmedel. Utskottet kan alltså icke dela den uppfattning, som kommit till uttryck i motionen av herr Olsson i Kullenbergstorp m. fl. (II:420), att den pågående utredningen om lärarlöneregleringen bör i och för sig utgöra något hinder för bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Uppenbarligen är det emellertid av vikt att vid bestämmande av den provisoriska avlöningsförbättringens belopp tillse, att ej ett föregripande av den blivande löneregleringen sker. I sådant hänseende har Kungl. Maj:ts förslag synt utskottet vara väl avvägt. Att åter gå utöver Kungl. Maj:ts förslag i fråga om beloppens storlek synes utskottet kunna innebära ett dylikt föregripande, och utskottet måste därför ställa sig avvisande mot de yrkanden på högre löneförbättringsbelopp, som framkommit i de av herr Rydén m. fl., herrar Hedlund i Östersund och Lagerkwist samt herr Pehrson i Göteborg väckta motionerna (I: 285, II: 427 och II: 423).

Vad angår de av Kungl. Maj:t i övrigt föreslagna grunderna för avlöningsförbättringens utgående, har utskottet ej funnit sig hava anledning att ifrågasätta någon ändring i förslaget. Utskottet kan alltså icke förorda de i motionerna I: 285 och II: 427 framställda yrkandena om beloppens fastställande utan varje avseende å ortsgruppering och om rätt till dyrtidstillägg å löneförbättringsbelopp.

I fråga om det i motionerna av herrar Björck och Larsson i Västerås (I: 278 och II: 422) gjorda yrkandet om provisorisk avlöningsförbättring jämväl åt de s. k. landstingsseminariernas lärarpersonal vill utskottet erinra om att departementschefen i statsrådsprotokollet berört denna fråga och som skäl för att nämnda lärargrupp uteslutits, anfört, att berörda lärare i likhet med lärarpersonalen vid de kommunala mellanskolorna vore de enda kommunalt anställda lärare, vilka hittills erhållit tillfällig löneförbättring av statsmedel. Utskottet ansluter sig till departementschefens ståndpunkt och avstyrker därför ifrågavarande motioner.

Vad beträffar det i herr Olssons i Österbo motion (II: 428) gjorda yrkandet om att i de fall, då lärare åtnjuter kommunalt lönetillägg, löneförbättringen ej skulle utgå till läraren utan med motsvarande belopp tillerkännas vederbörande skoldistrikt, kan utskottet icke finna att någon anledning föreligger för riksdagen att vidtaga en sådan åtgärd, vilken förefaller utskottet ligga helt utanför syftet med den provisoriska avlöningsförbättringen å lärarpersonalen.

Utskottet har slutligen att yttra sig angående den av utskottet i förevarande sammanhang upptagna motionen av herr K. J. Ekman (I: 38) rörande åläggande för folkskolans lärarpersonal att mot stadgad ersättning tjänstgöra i fortsättnings- eller ersättningsskola.

Det torde icke vara möjligt att beträffande i tjänst varande lärare utan vidare föreskriva sådan skyldighet, men ett åläggande av denna innebörd

lärer däremot kunna knytas till en löneförbättring eller till en ny definitiv lönereglering för lärarna.

Uppenbarligen kunna under nuvarande förhållanden, då det beror av lärarens gottfinnande, om han skall åtaga sig undervisningen i berörda skolformer, svårigheter uppstå för skoldistriktet att anskaffa kompetenta lärarkrafter till dessa, och enligt vad utskottet har sig bekant, hava också i några fall sådana svårigheter yppats till följd av att vederbörande folkskollärare vägrat att mot vanlig ersättning bestrida undervisningen i fortsättnings-skolan. Det synes utskottet därför vara anledning att vid den nu föreslagna avlösningsförbättringen fästa såsom villkor en sådan utsträckning av tjänstgöringsskyldigheten som av motionären ifrågasatts, givetvis under förutsättning att läraren äger föreskriven kompetens för den tjänstgöring, varom i det särskilda fallet är fråga.

Under återopande av vad sålunda anförts och då utskottet i övrigt icke funnit anledning till erinran mot vad av Kungl. Maj:t föreslagits, får utskottet hemställa,

att riksdagen må

a) i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och herr K. J. Ekmans ovanberörda motion (I: 38) samt med avslag å dels herr Olssons i Kullenbergstorp ovanberörda motion (II: 420), dels ock herr Rydén's m. fl. samt herrar Hedlunds och Lagerkwists ovannämnda motioner (I: 285 och II: 427), i vad dessa motioner skilja sig från Kungl. Maj:ts förslag,

I. besluta,

att under budgetåret 1929/1930 provisorisk avlösningsförbättring må utgå

till lärare vid *folk- och småskolor* med följande belopp, nämligen

för ordinarie lärare vid folkskola: 258 kronor för manlig lärare å A-ort och 288 kronor för manlig lärare å annan ort samt 216 kronor för kvinnlig lärare å A-ort och 240 kronor för kvinnlig lärare å annan ort;

för extra ordinarie och vikarierande folkskollärare: 184 kronor för manlig lärare å A-ort och 204 kronor för manlig lärare å annan ort samt 160 kronor för kvinnlig lärare å A-ort och 180 kronor för kvinnlig lärare å annan ort;

skolande såsom villkor för avlösningsförbättringens utgående till nu nämnda lärare gälla, att lärare, som därtill äger föreskriven kompetens, skall vara skyldig att, där så av vederbörande skolstyrelse påkallas, mot åtnjutande av stadgad ersättning tjänstgöra även i fortsättningsskola och ersättningsskola;

för ordinarie lärare vid småskola ävensom för lärare vid

mindre folkskola och biträdande lärare vid folkskola, vilken blivit anställd tillsvidare med ömsesidig rätt till minst fyra månaders uppsägning: 150 kronor för lärare å A-ort och 168 kronor för lärare å annan ort;

för extra ordinarie och vikarierande lärare vid småskola samt för lärare vid mindre folkskola och biträdande lärare vid folkskola, vilken blivit anställd på viss tid eller såsom vikarie, ävensom för sådan ordinarie lärare vid småskola eller tillsvidare anställd lärare, vilken ej äger komma i åtnjutande av det i föregående punkt omnämnda beloppet: 110 kronor för lärare å A-ort och 120 kronor för lärare å annan ort; samt

till lärare vid *högre folkskolor* med följande belopp, nämligen

för ordinarie ämneslärare: 360 kronor för manlig och 300 kronor för kvinnlig lärare;

för extra ordinarie eller vikarierande ämneslärare med full tjänstgöring: 300 kronor för manlig och 250 kronor för kvinnlig lärare;

för timlärare: 10 procent av de i kungörelsen den 16 september 1918 angående avlöning åt lärare vid högre folkskola samt statsbidrag till sådan skola stadgade belopp, dock med högst 270 kronor för manlig och 240 kronor för kvinnlig lärare samt med föreskrift att dylik avlöningsförbättring ej må utgå åt sådan timlärare, som i egenskap av ordinarie, extra ordinarie eller vikarierande ämneslärare med full tjänstgöring uppbar provisorisk avlöningsförbättring eller tillfällig löneförbättring;

att dyrtidstillägg ej må utgå å ovan omförmälda provisoriska avlöningsförbättring; samt

att Kungl. Maj:t må äga utfärda de närmare villkor och bestämmelser, vilka, i huvudsaklig överensstämmelse med vad departementschefen i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 25 februari 1929 angivit, böra för sagda avlöningsförbättrings åtnjutande stadgas;

II. vid bifall till ovan framlagda förslag, anvisa för budgetåret 1929/1930

till provisorisk avlöningsförbättring åt lärare vid folk- och småskolor ett extra förslagsanslag å 5,720,000 kronor;

samt till provisorisk avlöningsförbättring åt lärare vid högre folkskolor ett extra förslagsanslag å 100,000 kronor;

III. medgiva, att till föreståndarinna och biträdande föreståndarinna vid skolhem eller arbetsstuga inom Jämt-

lands, Västerbottens och Norrbottens län, dock ej rikets nordligaste gränsorter, ävensom till föreståndarinna och biträdande föreståndarinna vid Skytteanska skolan i Tärna provisorisk avlöningsförbättring må under budgetåret 1929/1930 enligt de av departementschefen i fråga om sådan avlöningsförbättring åt lärare vid småskola förordade grunder och bestämmelser utgå av det ordinarie förslagsanslaget till avlöning av föreståndarinna och biträdande föreståndarinna för skolhem eller arbetsstuga inom Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, dock ej rikets nordligaste gränsorter, respektive det ordinarie förslagsanslaget till Skytteanska skolan i Tärna.

b) avslå herr Olssons i Österbo ovanberörda motion (II: 428);

c) avslå herrar Björeks och Larssons i Västerås ovan nämnda motioner (I: 278 och II: 422).

Provisorisk
avlöningsför-
bättring för
lärare vid de
allmänna
läroverken
m. fl.

2:o) I den till riksdagen den 4 januari 1929 avlätna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1929/1930 har Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln, (punkt 288 av det vid propositionen fogade utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden samma dag) föreslagit riksdagen att, i avbidan på proposition angående provisorisk avlöningsförbättring för lärare vid de allmänna läroverken m. fl., för ändamålet beräkna i riksstaten för budgetåret 1929/1930 ett extra förslagsanslag av 265,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen avläten, den 25 februari 1929 dagtecknad proposition, nr 181, vilken hänvisats till statsutskottet för förberedande behandling, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet för sistnämnda dag, föreslagit riksdagen att

dels besluta,

att under budgetåret 1929/1930 må, utöver tillfällig löneförbättring, utgå provisorisk avlöningsförbättring till lärare vid de allmänna läroverken, högre lärarinneseminariet, statens skolköksseminarium och hushållsskola, statens folkskoleseminarier, de tekniska läroverken, statens småskoleseminarier, sjökrigsskolan och navigationsskolorna ävensom till statens folkskolinspektörer, nomadskolinspektören och gymnastikkonsulenterna, allt i enlighet med av departementschefen i statsrådsprotokollet föreslagna grunder och angivna belopp;

att dyrtidstillägg ej må utgå å omförmälda provisoriska avlöningsförbättring; samt

att Kungl. Maj:t må äga utfärda de närmare villkor och bestämmelser, vilka, i huvudsaklig överensstämmelse med vad av departementschefen i statsrådsprotokollet angivits, torde för sagda avlöningsförbättrings åtnjutande böra stadgas;

dels ock, vid bifall till ovan framlagda förslag,

under åttonde huvudtiteln till provisorisk avlöningsförbättring för lärare vid de allmänna läroverken m. fl. för budgetåret 1929/1930 anvisa ett extra förslagsanslag av 218,900 kronor;

under tionde huvudtiteln till provisorisk avlöningsförbättring för lärare vid navigationsskolorna för budgetåret 1929/1930 anvisa ett extra förslagsanslag av 3,900 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till sitt omförmälda statsrådsprotokoll.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft följande motioner, nämligen

dels två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *J. Bergman* m. fl. (I: 284) och den andra inom andra kammaren av herr *A. Wallerius* m. fl. (II: 429), i vilka motioner hemställts, att riksdagen ville *dels* besluta, att den i kungl. propositionen nr 181 föreslagna provisoriska avlöningsförbättringen för vissa befattningshavare vid de allmänna läroverken, högre lärarinneseminariet, statens folkskoleseminarier med flera ävensom statens folkskoleinspektörer med flera skall utgå enligt av motionärerna föreslagna grunder och med i motionerna angivna belopp; *dels ock* för budgetåret 1929—1930 därtill anvisa ett extra förslagsanslag av 530,000 kronor;

dels ock en inom andra kammaren av herr *O. Olsson* i Kullenbergstorp m. fl. väckt motion (II: 421), däri hemställts, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 181.

Beträffande de av motionärerna till stöd för deras yrkanden anförda skälen får utskottet hänvisa till vederbörande motioner.

Förslag till definitiv lönereglering för lärarpersonalen vid de allmänna läroverken m. fl. till undervisningsväsendet hörande befattningshavare har avgivits av den s. k. lärarlönekommittén i dess den 15 augusti 1928 avgivna betänkande. Detta förslag har emellertid icke befunnits böra föranleda någon Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen.

I en vid 1928 års riksdag väckt motion (II: 257) hemställdes,

dels att riksdagen måtte besluta att åt vissa befattningshavare vid de allmänna läroverken, högre lärarinneseminariet, statens folkskoleseminarier och de tekniska läroverken för budgetåret 1928/1929 bevilja ett provisoriskt avlöningstillägg, utgående med 600 kronor för rektorer och lektorer på D-, E-, F- och G-ort och åt adjunkter på F- och G-ort samt i viss i motionen antydd omfattning åt ämneslärarinnor och övningslärare vid nämnda undervisningsanstalter i skälig proportion härtill;

dels att riksdagen ville besluta att hos Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t snarast möjligt måtte framlägga proposition om definitiv lönereglering åt lärarpersonalen vid de allmänna läroverken, högre lärarinneseminariet, statens folkskoleseminarier, tekniska läroverken, statens små-

skoleseminarier i Haparanda och Murjek, statens blindundervisningsanstalter och vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte samt för statens folkskolinspektörer.

I anledning av denna motion hemställde 1928 års riksdag i skrivelse till Kungl. Maj:t den 1 juni 1928 (nr 292), att Kungl. Maj:t måtte taga under övervägande, huruvida förslag till förbättrade löneförhållanden för lärare vid de allmänna läroverken, högre lärarinneseminariet, statens folkskoleseminarier, de tekniska läroverken, statens småskoleseminarier, statens blindundervisningsanstalter samt vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte ävensom för statens folkskolinspektörer må kunna snarast föreläggas riksdagen. Riksdagen hänvisade därvid till vad riksdagen, såvitt anginge en definitiv löneroglering, anført i sin skrivelse nr 290 i anledning av väckta motioner om tillfällig löneförbättring åt lärare vid folk- och småskolor samt högre folkskolor.

Något förslag till definitiv löneroglering för nu ifrågavarande grupper av befattningshavare har icke kunnat föreläggas innevarande års riksdag, och departementschefen framhåller, att det är ovisst, när ett förslag i ämnet kan komma att framläggas för riksdagen. Departementschefen erinrar, att jämväl denna fråga tillhör dem, som skola tagas under behandling av 1928 års lönekommitté. Det synes emellertid departementschefen angeläget att i avvaktan på en på denna kommittés förslag grundad löneroglering bereda vissa av ifrågavarande befattningshavare provisorisk avlöningsförbättring och därigenom giva dem en kompensation för den ytterligare tidsutdräkt, som kan föranledas av ett uppskov med den definitiva lönerogleringens genomförande. Departementschefen erinrar vidare, att under liknande förhållanden riksdagen på sin tid beviljade professorerna vid universiteten en provisorisk avlöningsförbättring såsom kompensation för en uppskjuten definitiv löneroglering.

Till samtliga nu ifrågavarande befattningshavare utgår avlöning dels i form av grundlön, dels i form av tillfällig löneförbättring, varjämte å det sammanlagda beloppet av grundlönen och löneförbättringen utgår dyrtidstillägg enligt de av 1923 års riksdag för icke reglerade verk fastställda grunder. Bestämmelserna angående grundlönen hava, vad beträffar lärarna vid de allmänna läroverken, högre lärarinneseminariet, statens folkskoleseminarier och de tekniska läroverken i huvudsak fastställts av 1918 års riksdag samt beträffande flertalet övriga nu ifrågavarande befattningshavare av följande riksdagar. Genomgående för dessa bestämmelser är, att lönebeloppen äro desamma för alla rikets orter.

Grunderna för den tillfälliga löneförbättringen fastställas årligen av riksdagen. Alltsedan budgetåret 1925/1926 har därvid den principen följts, att löneförbättringen utgår med olika belopp å olika orter i enlighet med fastställd dyrortsgruppering.

Befattningshavarna vid de övriga av de till åttonde huvudtiteln hörande

läroanstalterna samt vid skeppsgosseskolorna, sjökrigsskolan, veterinärinrättningen i Skara och navigationsskolorna ävensom folkskolinspektörerna åtnjuta från och med budgetåret 1925/1926 tillfällig löneförbättring med belopp, som ställts i viss relation till den åt lärarna vid de allmänna läroverken utgående tillfälliga löneförbättringen. Från och med budgetåret 1927/1928 utgår dylik löneförbättring även åt lärarpersonalen vid statens skolköksseminarium och hushållsskola.

I syfte att vinna en beräkningsgrund för den provisoriska avlöningsförbättringen, har inom ecklesiastikdepartementet utarbetats en promemoria, innefattande preliminärt förslag till provisorisk avlöningsförbättring åt lärarpersonalen vid de allmänna läroverken med flera ovan angivna läroanstalter samt folkskolinspektörerna. Förslaget är återgivet å sid. 4—5 i propositionen.

Över nämnda preliminära förslag inhämtades yttrande av 1928 års lönekommitté, som därvid till en början avgav ett principuttalande av samma innehåll som beträffande förslaget om provisorisk avlöningsförbättring åt folk- och småskollärare m. fl. Härefter ingick lönekommittén på en detaljgranskning av förslaget från sina sålunda angivna synpunkter. I vissa delar fann kommittén det preliminära förslaget kunna föregripa en lönereglering.

Vid lönekommitténs utlåtande voro fogade två särskilda yttranden. I det ena yttrandet uttalades, att inga sådana ekonomiska omständigheter föreläge, att en ytterligare tillfällig löneförbättring för nu ifrågakvarande befattningshavare vore påkallad under den tid, kommitténs arbete med definitiv lönereglering för dem påginge. I det andra yttrandet framhölls, att det vore uppenbart, att förslaget, vad anginge lektorer och adjunkter vid de allmänna läroverken och andra undervisningsanstalter, föregrepe den definitiva löneregleringen och betoge kommittén möjligheten av en fri och obunden prövning härutinnan.

Departementschefen har till en början erinrat om, att de löner för lektorer och adjunkter, vilka bestämdes vid den av 1918 års lagtima riksdag beslutade löneregleringen för lärarpersonalen vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter, enligt riksdagens eget uttalande voro tillmätta med utgångspunkt från bland annat den grundåskådningen, att lektorer borde åtnjuta något högre avlöning än den, som vore bestämd för tjänstemän av dåvarande s. k. andra normalgraden, samt adjunkter åtnjuta något högre avlöning än tjänstemän i den s. k. första normalgraden. I anslutning härtill blevo jämväl övningslärarnas och de extra ordinarie lärarnas löneförmåner lämpligen reviderade.

Även med den tillfälliga löneförbättring, som alltsedan början av budgetåret 1925/1926 utgår till omförmälda lärare, uppbär — framhåller departementschefen — en lektor på G-ort i slutlön icke ens samma löneförmåner, som en tjänsteman tillhörande lönegraden B 24 i det för de centrala ämbetsverken gällande lönesystemet, under det att de förutvarande andragsgrads

tjänstemännen numera uppbära avlöning i regel efter B 24 men i ett flertal fall jämväl efter B 26 i det nya avlöningsreglementet. En adjunkt å G-ort uppbär i slutlön ungefär samma lön som en tjänsteman i B 21, d. v. s. som en f. d. förstagrads tjänsteman. I omförmälda jämförelser äro dyrtidstillägg med respektive 35 och 17 procent medräknade. Då förslag till ny lönereglering för lärarpersonalerna vid de allmänna läroverken och med dem i löneavseende jämförliga läroanstalter icke ännu på någon tid kan komma att föreläggas riksdagen, synes det departementschefen, att man rättvisligen bör tillgodose åtminstone de lärargrupper, som av allt att döma skulle bliva mest lidande på en uppskjuten lönereglering, d. v. s. de å de högsta dyrorterna anställda lärarna, med något lönetillägg. Det torde — yttrar departementschefen — ej kunna förnekas, att särskilt lärare å sådana dyrare orter i många fall befinna sig i en svår ekonomisk belägenhet. För dessa lärare bör även ett jämförelsevis litet tillägg vara av betydelse. Då ett sådant tillägg måste anses få en i hög grad provisorisk karaktär och då enligt departementschefens mening dyrtidstillägg ej bör utgå å detsamma, anser han, att det lämpligen bör betecknas som *provisorisk avlöningsförbättring*.

Departementschefen anser det även vara möjligt att i viss begränsad omfattning genomföra en dylik avlöningsförbättring, utan att en kommande lönereglering föregripes. Skulle i ett eller annat enstaka fall ett dylikt föregripande icke kunna undvikas, bör enligt departementschefens mening detta icke vara avgörande för frågan att bereda lärarkårerna i viss omfattning en förbättring i deras ekonomiska villkor och ett vederlag för den uppskjutna löneregleringen.

Vad då först rektorerna vid de allmänna läroverken beträffar, åtnjuta dessa fri bostad eller ersättning därför. Skolöverstyrelsen har emellertid på anförda skäl i sitt yttrande över lärarlönekommitténs förslag hemställt, att denna förmån skulle upphöra samt att rektor vid högre allmänt läroverk skulle erhålla lön i lönegraden B 30 och rektor vid realskola i B 26 jämte viss löneförstärkning beroende på läroverkets storlek. Då enligt en sådan löneprincip en del rektorer, särskilt de vid läroverk med litet lärjungantal, vid löneregleringens genomförande icke skulle få någon nämnvärd förhöjning i sina nuvarande avlöningsförmåner, anser sig departementschefen för närvarande icke kunna förorda något provisoriskt avlöningstillägg för sådana rektorer, vilka åtnjuta fri bostad eller ersättning därför. Som ytterligare skäl härför anföres, att dessa befattningshavare genom nämnda förmån åtminstone i ett avseende kunna sägas hava erhållit full kompensation för levnadskostnadernas ökning efter år 1914.

Då även rektorerna och föreståndarna vid övriga här ifrågavarande läroanstalter åtnjuta fri bostad eller ersättning därför, anser departementschefen, att ej heller dessa befattningshavare nu böra tillerkännas provisorisk avlöningsförbättring.

I förenämnda inom eklelesiastikdepartementet preliminärt utarbetade för-

slag hade ifrågasatts, att lektorer å D-, E-, F- och G-orter skulle erhålla avlösningsförbättring. Då emellertid 1928 års lönekommitté enligt ovan omförmälda yttrande ansett, att för lektorer å D-ort och möjligen även å E-ort föreslagen avlösningsförbättring kunde föregripa en löneroglering, anser departementschefen sig böra förorda avlösningsförstärkning endast åt lektorer å F- och G-orter. Det torde då enligt hans mening ej heller kunna anföras tillräckligt bärande skäl för att någon annan lärargrupp å lägre dyrort än F-ort skall komma i åtnjutande av provisorisk avlösningsförbättring. Som ytterligare skäl härför framhåller departementschefen, att enligt nu gällande bestämmelser vid de läroanstalter, varom här är fråga, alla befattningshavare i samma tjänsteställning å E-, F- och G-orter uppbära, inberäknat dyrtidstillägg, samma lön och endast obetydligt högre lön — högst 135 kronor mera — än motsvarande befattningshavare å D-ort, under det att för befattningshavarna vid de reglerade verken skillnaden i lön för de olika ortsgrupperna är mera framträdande.

Då alla ordinarie lärare vid blindundervisningsanstalterna och skolköksföreståndarinnorna vid statens småskoleseminarier i Murjek och Lycksele åtnjuta förmånen av fri bostad eller särskild ersättning därför, böra enligt departementschefens mening dessa, med hänsyn till vad som anförts beträffande rektorerna vid de allmänna läroverken, nu ej komma ifråga till provisorisk avlösningsförbättring. Av samma skäl hava utslutits föreståndarna vid navigationsskolorna.

Då lektorerna vid skogshögskolan sedan år 1925, då den senaste regleringen av läroverkslärarnas tillfälliga löneförbättring ägde rum, erhållit definitiv löneroglering och då såväl skeppsgosseskolorna som veterinärrättningen i Skara äro belägna å lägre dyrorter än F-ort, hava nämnda lektorer och befattningshavare vid sistberörda anstalter ansetts ej böra erhålla provisorisk avlösningsförbättring.

Den provisoriska avlösningsförbättring, som departementschefen förordar för här ifrågavarande befattningshavare, framgår av följande tabell:

a) *Befattningshavare å ordinarie stat å F- och G-orter.*

Vid allmänna läroverken:	Avlösningsstillägg för år räknat
Lektor, manlig	kronor 300:—
» kvinnlig	» 240:—
Adjunkt, manlig	» 300:—
» kvinnlig samt ämneslärarinna med adjunktskompetens	» 240:—
Annan ämneslärarinna	» 180:—
Lärare i övningsämne	» 120:—
Vid högre lärarinneseminariet:	
Lektor, manlig	kronor 300:—
» kvinnlig	» 240:—

	Avlöningstillägg för år räknat
Adjunkt, manlig	kronor 300: —
» kvinnlig	» 240: —
Ämneslärarinna	» 180: —
Biträdande ämneslärarinna	» 180: —
Övningsskollärare	» 180: —
Lärare i övningsämne	» 120: —
Vid statens skolköksseminarium och hushållsskola:	
Lärarinna i hushållsgöromål	kronor 120: —
» i handarbete	» 120: —
Vid folkskoleseminarierna:	
Lektor, manlig	kronor 300: —
» kvinnlig	» 240: —
Övningsskollärare	» 180: —
Lärare i övningsämne	» 120: —
Vid statens småskoleseminarier:	
Ämneslärare	kronor 180: —
Övningsskollärare	» 180: —
Folkskolinspektionen:	
Folkskolinspektör	kronor 300: —
Gymnastikkonsulenter	» 300: —
Nomadskolinspektören	» 300: —
Vid tekniska läroverken (tekniska elementarskolor, fackskolor och gymnasier):	
Lektor	kronor 300: —
Vid sjökrigsskolan:	
Lektor	kronor 300: —
Vid navigationsskolorna:	
Lärare	kronor 300: —

b) *Icke-ordinarie befattningshavare å F- och G-orter.*

Extra och vikarierande ämneslärare vid allmänt läroverk, högre lärarinneseminarier, folkskoleseminarium och tekniskt läroverk, vilken bestrider tjänstgöring till den omfattning, som åligger lektor eller adjunkt vid allmänt läroverk, åtnjuter avlöningstillägg med 180 kronor för år räknat.

Som förut nämnts, är det icke avsett, att dyrtidstillägg skall utgå å den provisoriska avlöningsförbättringen.

Nämnda avlöningsförbättring synes departementschefen böra utgå i samma ordning som lön eller arvode, d. v. s. för ordinarie befattningshavare efter

kalenderår med en tolfedel varje kalendermånad samt för extra ordinarie och vikarierande lärarpersonal efter läsår.

Befattningshavare, som är tjänstledig på grund av styrkt sjukdom, skulle enligt förslaget äga åtnjuta två tredjedelar av vad han skulle uppbära, därest han själv bestredde sin tjänst. Till befattningshavare, som av annan anledning än sjukdom icke bestrider sin tjänst, synes departementschefen provisorisk avlöningsförbättring icke böra utgå.

Kostnaderna för den provisoriska avlöningsförbättringen beräknas, såvitt angår befattningshavare under ecklesiastikdepartementet, på följande sätt:

	Antal	Föreslagen provisorisk avlöningsförbättring per lärare	Kostnad kronor	
Allmänna läroverken:				
Lektorer	132	300	39,600	
Adjunkter	345	300	103,500	
Ämneslärarinnor	21	180	3,780	
Övningslärare	68	120	8,160	
Högre flickläroverken, approximativt	—	—	3,000	
Extra ordinarie ämneslärare	93	180	16,740	174,780
Högre lärarinneseminarier:				
Lektorer	9	300	2,700	
Adjunkter	2	300	600	
Ämneslärarinnor och biträdande ämneslärarinnor	13	180	2,340	
Övningsskollärare	2	180	360	
Övningslärare	4	120	480	6,480
Statens skolköksseminarium	5	120	600	600
Folkskoleseminarierna:				
Lektorer	44	300	13,200	
Övningsskollärare	39	180	7,020	
Övningslärare	39	120	4,680	
Extra ordinarie ämneslärare	11	180	1,980	26,880
Statens småskoleseminarier:				
Ämneslärare	5	180	900	
Övningsskollärare	4	180	720	1,620
Folkskolinspektionen:				
Folkskolinspektörer	12	300	3,600	3,600
Gymnastikkonsulenter	7	300	2,100	2,100
Tekniska läroverken:				
Lektorer	7	300	2,100	
Extra ordinarie ämneslärare	4	180	720	2,820
			Summa kronor	218,880

Den i tablån angivna slutsumman har avrundats till 218,900 kronor.

Löneförbättringen för nomadskolinspektören anses liksom hans övriga löneförmåner böra bestridas från förslagsanslaget till lappmarks ecklesiastikverk, folkbildningsändamål, varom Kungl. Maj:t skulle äga att utan riksdagens hörande fatta beslut.

För sjökrigsskolan beräknas kostnaden till 300 kronor, och skulle vid bifall till förevarande förslag i vad avser lektorer vid de allmänna läroverken nämnda belopp efter Kungl. Maj:ts beslut utgå från fjärde huvudtiteln under sjöförsvaret uppförda förslagsanslag till avlöning till personal vid kårer och stater m. fl. För navigationsskolorna beräknas kostnaden till 3,900 kronor.

De sammanlagda anslagskostnaderna å riksstaten skulle i enlighet härmed uppgå till följande belopp, nämligen

under åttonde huvudtiteln	kronor	218,900: —
» tionde » »	3,900: —
	<u>Summa kronor</u>	222,800: —

Utskottets
yttrande.

Utskottet har under punkten 1:o) såsom skäl för att utskottet ansett sig kunna förorda en provisorisk avlöningsförbättring för folk- och småskolans samt de högre folkskolornas lärarpersonal anfört, att denna personal efter 1918 års löne reglering icke erhållit någon tillfällig löneförbättring. Samma skäl gäller icke för de nu ifrågavarande befattningshavarna, vilka samtliga kommit i åtnjutande av sådan förbättring av sina avlöningsförmåner. Med hänsyn härtill synes det utskottet icke med fog kunna göras gällande, att något mera trängande behov föreligger av ytterligare avlöningsförbättring för dessa befattningshavare, innan en ny löne reglering kommer till stånd. Vad från lönekommitténs sida anförts beträffande ett föregripande av den definitiva löne regleringen torde ock, vad angår ifrågavarande lärare, böra tillmätas särskild betydelse, och de härutinnan framkomna betänkligheterna synas genom det framlagda förslaget icke helt undanröjda. Utskottet måste därför ställa sig avvisande mot Kungl. Maj:ts förslag och alltså förorda bifall till den av herr Olsson i Kullenbergstorp m. fl. väckta motionen (II: 421). Av vad utskottet nu anfört framgår, att enligt utskottets mening de av herrar Bergman m. fl. och Wallerius m. fl. väckta motionerna (I: 284 och II: 429) böra av riksdagen avslås.

Under återopande av det ovan anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen må, med bifall till herr Olssons i Kullenbergstorp m. fl. ovannämnda motion (II: 421), avslå Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag samt herrar Bergmans m. fl. och Wallerius m. fl. ovannämnda motioner (I: 284 och II: 429).

3:o) I en inom andra kammaren av herrar *S. Bengtsson* i Norup och *A. Thomson* väckt motion (II: 122), som för förberedande behandling hänvisats till statsutskottet, har hemställts, att riksdagen måtte

Provisorisk
löneförbättring
för lärare
vid folkhög-
skolor.

dels medgiva, att provisorisk avlöningsförbättring må för tiden 1 juli 1929—30 juni 1930 utgå till lärare vid folkhögskolor i överensstämmelse med ett av skolöverstyrelsen framlagt, i motionen återgivet förslag,

dels ock för ändamålet anvisa för budgetåret 1929—1930 ett extra förslagsanslag av 90,000 kronor.

Till stöd för sitt förslag hava motionärerna anfört följande:

I statsverkspropositionen har bebadats en framställning från Kungl. Maj:t rörande provisorisk avlöningsförbättring åt lärare vid folk- och småskolor samt högre folkskolor. Såsom skäl härför åberopas framställningar från skolöverstyrelsen samt tidigare motioner inom riksdagen rörande tillfällig löneförbättring, på grund varav 1928 års riksdag gjort ett uttalande i dylik riktning.

Såvitt vi kunna finna, avser den blivande propositionen icke att upptaga något förslag till avlöningsförbättring för folkhögskolornas lärarpersonal. Det har dock såväl i föregående motioner som i framställningar till Kungl. Maj:t från skolöverstyrelsen framhållits, att även dessa lärare vore i behov av en löneförbättring, och 1928 års riksdag har i anledning av motion här- om hemställt (skrivelse nr 291), att Kungl. Maj:t måtte taga under övervägande, huruvida förslag till förbättrade löneförhållanden för lärare vid folkhögskolor må kunna snarast möjligt föreläggas riksdagen.

Härvid har riksdagen hänvisat till vad riksdagen anfört i fråga om väckta motioner angående tillfällig löneförbättring för lärare vid folk- och småskolor samt högre folkskolor, liksom det av riksdagens tidigare uttalanden framgår, att frågan om förbättring av folkhögskollärarnas löneförhållanden borde lösas i samband med motsvarande lönespörsmål för de nämnda kommunalt anställda lärarna. Jämväl skolöverstyrelsen har i skrivelse till Kungl. Maj:t den 31 augusti 1928 hemställt, att Kungl. Maj:t måtte för 1929 års riksdag framlägga förslag om tillfällig löneförbättring åt lärare vid folkhögskolor i överensstämmelse med ett av överstyrelsen förut avgivet förslag.

Det synes oss därför icke tillbörligt, att folkhögskollärarna ställas utanför den möjlighet till avlöningsförbättring, som nu förebådas för folkskollärare m. fl. I jämförelse med realskolornas och de kommunala mellanskolornas lärarpersonal, vid vilka folkhögskolornas närmast sidoordnades vid löne- reglering 1919, ha folkhögskollärare länge befunnit sig i en ogynnsam ställning, enär tillfällig löneförbättring sedan flera år tillbaka kommit de förstnämnda lärargrupperna till godo, men icke folkhögskolornas lärare. I längden måste en sådan undantagsställning även menligt inverka på möjligheten att rekrytera folkhögskolornas lärarpersonal med väl kvalificerade krafter.

Detta har även framhållits av skolöverstyrelsen i dess förutnämnda hemställan om tillfällig löneförbättring åt folkhögskollärare. Överstyrelsen hade förut på uppdrag av Kungl. Maj:t utarbetat och den 31 augusti 1926 avgivit ett förslag om tillfällig löneförbättring åt folkhögskollärare, vilket upp- tog avlöningstillägg med nedanstående belopp:

	Manlig kronor	Kvinnlig kronor
<i>Föreståndare</i>		
a) vid skola med såväl huvudkurs som fristående kvinnlig kurs	700: —	600: —
b) vid skola med endast huvudkurs men med såväl manlig som kvinnlig avdelning	600: —	540: —
c) vid skola med endast huvudkurs och endast en avdelning	520: —	485: —

Fast anställd ämneslärare

a) vid såväl huvudkurs som fristående kvinnlig kurs	600: —	550: —
b) vid endast huvudkurs	485: —	465: —

Extra ordinarie och vikarierande ämneslärare

a) vid huvudkurs	285: —	255: —
b) vid fristående kvinnlig kurs	90: —	82: 50

Det för en tillfällig löneförbättring erforderliga anslagsbeloppet har överstyrelsen under angivna förutsättningar beräknat till omkring 90,000 kronor.

Detta överstyrelsens förslag synes oss lämpligen kunna läggas till grund för en provisorisk avlöningsförbättring åt folkhögskolornas lärare.

Utskottets
yttrande.

Vid den lönereglering, som år 1919 genomfördes för lärarpersonalen vid folkhögskolorna, bestämdes lönerna för denna personal till belopp, som gjorde ifrågavarande lärare närmast jämställda med lärare vid kommunala mellanskolor och realskolor. Någon fullständig likställdhet kunde dock ej åstadkommas med hänsyn till de särskilda förhållanden med avseende å tjänstgöringstiden, som förekomma vid folkhögskolorna. Lönerna kommo att något överstiga de kommunala mellanskolelärarnas men uppgingo icke till de löner, som fastställdes för realskolornas lärare. Sedermera har emellertid den sålunda åvägabragta relationen förryckts därigenom, att såväl lärare vid realskolor som lärare vid kommunala mellanskolor erhållit tillfällig löneförbättring, en förmån, som däremot icke kommit folkhögskolornas lärare till del, varjämte bör bemärkas, att dessa åtnjuta dyrtidstillägg endast å halva lönen.

Upprepade framställningar om en förbättring av ifrågavarande lärares löneförhållanden hava under årens lopp blivit gjorda såväl från lärarnas egen sida som av skolöverstyrelsen utan att dock hittills hava föranlett något resultat. Jämväl riksdagen har på grund av väckta motioner haft frågan under omprövning, och, såsom motionärerna erinrat, har 1928 års riksdag anhållit, att Kungl. Maj:t måtte taga under övervägande, huruvida förslag till förbättrade löneförhållanden för dessa lärare måtte kunna snarast föreläggas riksdagen.

Då nu i förevarande motion begäres, att folkhögskollärarna måtte tillerkännas en provisorisk löneförbättring, måste utskottet för sin del finna detta krav berättigat. Det synes utskottet vara en rimlig och rättvis fordran att genom ett tillskott till nämnda lärares löner i det närmaste återföra dem till den ställning i förhållande till förenämnda båda andra lärargrupper,

som de genom 1919 års lönerreglering kommo att intaga och vilken ansågs välgrundad i betraktande av folkhögskollärarnas utbildning och kompetens samt de särskilda krav, arbetet vid en folkhögskola ställer på lärarpersonalen.

Vad beträffar de av motionärerna föreslagna löneförbättringsbeloppen, anser sig utskottet med hänsyn till önskvärheten av att icke ett föregripande må ske av en eventuell ny lönerreglering samt vid jämförelse med de löneförmåner, som utgå till realskolorna och de kommunala mellanskolornas lärare, böra ifrågasätta, att de föreslagna beloppen, såvitt angår föreståndare och fast anställda ämneslärare, genomgående reduceras med 100 kronor. De för extra ordinarie och vikarierande ämneslärare upptagna beloppen föranleda däremot ingen erinran från utskottets sida. På grund av den av utskottet nu föreslagna minskningen av löneförbättringens belopp för föreståndare och fast anställda ämneslärare torde en sänkning av det erforderliga anslaget kunna ske till 70,000 kronor.

Då flertalet folkhögskolor äro belägna å platser, tillhörande de billigaste ortsgrupperna, torde någon differentiering med hänsyn till ortsgropper icke böra ifrågakomma.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga närmare bestämmelser rörande avlöningsförbättringens utgående.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen må, i anledning av herrar Bengtssons i Norup och Thomsons ovanberörda motion (II:122)

a) medgiva att provisorisk avlöningsförbättring må för tiden 1 juli 1929—30 juni 1930 utgå till nedannämnda befattningshavare vid folkhögskolor med följande belopp

<i>Föreståndare</i>	Manlig Kronor	Kvinnlig Kronor
a) vid skola med såväl huvudkurs som fristående kvinnlig kurs	600:—	500:—
b) vid skola med endast huvudkurs men med såväl manlig som kvinnlig avdelning	500:—	440:—
c) vid skola med endast huvudkurs och endast en avdelning	420:—	385:—

Fast anställd ämneslärare

a) vid såväl huvudkurs som fristående kvinnlig kurs	500:—	450:—
b) vid endast huvudkurs	385:—	365:—

Extra ordinarie och vikarierande ämneslärare

a) vid huvudkurs	285:—	255:—
b) vid fristående kvinnlig kurs	90:—	82:50

b) för ändamålet anvisa för budgetåret 1929/1930 ett extra förslagsanslag av 70,000 kronor.

Dyrtidstill-
lägg åt lärare
vid vissa
statsunder-
stödda under-
visnings-
anstalter.

4:o) I den till riksdagen den 4 januari 1929 avlätna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1929/1930 har Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln (punkten 291 av det vid propositionen fogade utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag) föreslagit riksdagen att

dels besluta, att de för budgetåret 1928/1929 gällande allmänna grunder för dyrtidstilllägg åt lärare vid privatläroverk, vid kommunala flickskolor och vid folkhögskolor ävensom åt lärare vid folk- och småskolor samt vissa sjukvårdsanstalter, högre folkskolor, kommunala mellanskolor och vissa småskoleseminarier skola lända till efterrättelse jämväl för budgetåret 1929/1930 allenast med den jämkning beträffande dyrtidstilllägg åt lärare vid folkskolor och högre folkskolor, som Kungl. Maj:t, i anslutning till vad departementschefen i statsrådsprotokollet anfört, må finna lämpligt föreskriva;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t såväl att utfärda de närmare föreskrifter, som för tillämpning av förberörda allmänna grunder må befinnas erforderliga, som även att i huvudsaklig enlighet med de i sådant avseende nu gällande föreskrifter meddela närmare bestämmelser i fråga om dyrtidstilllägg åt vissa lärarinnor vid fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala samt vid förut angivna läroanstalter för utbildande av lärarinnor i handarbete;

dels ock till bestridande av kostnaderna för dyrtidstilllägg åt nämnda lärargrupper anvisa för budgetåret 1929/1930 ett extra förslagsanslag av 22,500,000 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 671—673 i statsrådsprotokollet.

Den ifrågasatta jämkningen beträffande dyrtidstilllägg åt lärare vid folkskolor och högre folkskolor sammanhänger med det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget om provisorisk avlöningsförbättring åt nämnda lärare, enligt vilket förslag dyrtidstilllägg icke skulle utgå å denna avlöningsförbättring. I övrigt bygger förslaget på att nu gällande grunder för dyrtidstilläggs utgående skola tillämpas jämväl under budgetåret 1929/1930.

Under erinran *dels* att riksdagen tidigare bifallit Kungl. Maj:ts förslag angående dyrtidstilllägg under budgetåret 1929/1930 åt befattningshavare i statens tjänst, *dels ock* att utskottet under punkt 1 i detta utlåtande tillstyrkt Kungl. Maj:ts förslag, att dyrtidstilllägg icke må utgå å den provisoriska avlöningsförbättringen för lärare vid folkskolor och högre folkskolor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) besluta, att de för budgetåret 1928/1929 gällande allmänna grunder för dyrtidstilllägg åt lärare vid privatläroverk, vid kommunala flickskolor och vid folkhögskolor ävensom åt lärare vid folk- och småskolor samt vissa sjukvårdsanstalter, högre folkskolor, kommunala mellanskolor och vissa småskoleseminarier skola lända till efterrättelse jäm-

väl för budgetåret 1929/1930 allenast med den jämkning beträffande dyrtidstillägg åt lärare vid folkskolor och högre folkskolor, som Kungl. Maj:t, i anslutning till vad departementschefen under punkt 291 i statsrådsprotokollet över ekklesiastikärenden för den 4 januari 1929 anfört, må finna lämpligt föreskriva;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t såväl att utfärda de närmare föreskrifter, som för tillämpning av förberörda allmänna grunder må befinnas erforderliga, som även att i huvudsaklig enlighet med de i sådant avseende nu gällande föreskrifter meddela närmare bestämmelser i fråga om dyrtidstillägg åt vissa lärarinnor vid fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala samt vid förut angivna läroanstalter för utbildande av lärarinnor i handarbete;

c) till bestridande av kostnaderna för dyrtidstillägg åt nämnda lärargrupper anvisa för budgetåret 1929/1930 ett extra förslagsanslag av 22,500,000 kronor.

Stockholm den 17 maj 1929.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS ANDERSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *J. L. Widell*, *Olof Olsson*, *O. Bergqvist*, *C. A. Carlsson* i Gävle, *K. V. Rydén*, *N. J. M. Svensson* i Kompersmåla, *C. I. Asplund*, *J. Pålsson*, *J. G. Waller* och *A. Thelin*;

från andra kammaren: herrar *A. Anderson* i Råstock, *C. R. Jansson* i Falun, *S. Bengtsson* i Norup, *O. Olsson* i Kullenbergstorp, *A. Å:son Törnkvist* i Karlskrona, *B. F:son Holmgren*, *E. J. Wigforss*, *J. Olofsson* i Digernäs, *S. Persson* i Fritorp, *O. Nilsson* i Örebro, *O. E. F. Järte* och *C. A. Anderson* i Storegården; med undantag därav att i behandlingen av punkterna 2—4 deltagit herr *Oscar Olsson* i st. f. herr *Olof Olsson* och herr *E. A. Lundell* i st. f. herr *Thelin*.

Reservationer:

vid punkt 1:o) (provisorisk avlösningsförbättring för folk- och småskollärare m. fl.):

1) av herrar *Olsson* i Kullenbergstorp och *Anderson* i Storegården, vilka ansett, att utskottet bort hemställa om avslag å Kungl. Maj:ts framställning;

2) av herr *Olof Olsson*, som ansett, att utskottet bort tillstyrka, att den provisoriska avlösningsförbättringen för lärare vid mindre folkskolor skall utgå med samma belopp som för kvinnlig folkskollärare;

3) av herr *Björck*, som ansett, att utskottet bort tillstyrka bifall till de av honom och herr *Larsson* i Västerås i ämnet väckta motionerna (I: 278 och II: 422);

4) av herrar *Rydén* och *Persson* i Fritorp;

vid punkt 2 (provisorisk avlösningsförbättring för lärare vid de allmänna läroverken m. fl.) av herrar *Widell*, *Bergqvist*, *Rydén*, *Oscar Olsson*, *Wallis*, *Pauli*, *Björck*, *Törnkvist* i Karlskrona, *Holmgren* och *Järte*, vilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Enligt utskottets mening måste det betraktas såsom rättvist och billigt att, oavsett den pågående utredningen rörande en definitiv löneroglering, vidtaga åtgärder för en förbättring av här ifrågavarande befattningshavares löneförhållanden. Det är visserligen sant, att dessa befattningshavare efter år 1918 kommit i åtnjutande av tillfällig löneförbättring, men det torde dock med fog kunna göras gällande, att, särskilt med hänsyn till de höga kompetensfordringar, som ställas på ifrågavarande tjänstemän, de till dem utgående löneförmånerna äro för låga. Också har 1928 års riksdag, såsom departementschefen erinrat, erkänt det berättigade i att åtgärder snarast vidtagas till en förbättring av ifrågavarande befattningshavares löneförhållanden, och det synes utskottet stå i god överensstämmelse med den av riksdagen sålunda uttryckta uppfattningen, att nu en provisorisk avlösningsförbättring kommer till stånd för dem, som hava sin tjänstgöring förlagd till platser, tillhörande de dyraste ortsgrupperna.

De grunder, som av Kungl. Maj:t framlagts för en dylik avlösningsförbättring, och de belopp, som i sådant hänseende av Kungl. Maj:t föreslagits, hava synts utskottet väl avvägda och torde icke kunna innebära ett föregripande av en blivande löneroglering. Utskottet anser sig därför böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag, dock med den ändringen att, då riksdagen tidigare avslagit Kungl. Maj:ts förslag om inrättande av gymnastikkonsulentbefattningar, dessa böra ur det nu föreliggande förslaget utgå och det under åttonde huvudtiteln begärda anslaget å 218,900 kronor i anledning

härav minskas med det för gymnastikkonsulenter beräknade beloppet, 2,100 kronor, varigenom nämnda anslag skulle komma att utgöra 216,800 kronor.

Av vad utskottet nu anfört framgår, att utskottet anser de av herrar Bergman m. fl. och Wallerius m. fl. samt herr Olsson i Kullenbergstorp m. fl. väckta motioner icke böra vinna riksdagens bifall.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å herrar Bergmans m. fl. och Wallerius m. fl. ävensom herr Olssons i Kullenbergstorp m. fl. ovanberörda motioner (I: 284, II: 429 och II: 421)

a) besluta,

att under budgetåret 1929/1930 må, utöver tillfällig löneförbättring, utgå provisorisk avlöningsförbättring till lärare vid de allmänna läroverken, högre lärarinneseminarier, statens skolköksseminarium och hushållsskola, statens folkskoleseminarier, de tekniska läroverken, statens småskoleseminarier, sjökrigsskolan och navigationsskolorna ävensom till statens folkskolinspektörer och nomadskolinspektören allt i enlighet med av departementschefen i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 25 februari 1929 föreslagna grunder och angivna belopp;

att dyrtidstillägg ej må utgå å omförmälda provisoriska avlöningsförbättring; samt

att Kungl. Maj:t må äga utfärda de närmare villkor och bestämmelser, vilka, i huvudsaklig överensstämmelse med vad av departementschefen i statsrådsprotokollet angivits, böra för sagda avlöningsförbättrings åtnjutande stadgas;

b) vid bifall till ovan framlagda förslag,

under åttonde huvudtiteln till provisorisk avlöningsförbättring för lärare vid de allmänna läroverken m. fl. för budgetåret 1929/1930 anvisa ett extra förslagsanslag av 216,800 kronor;

under tionde huvudtiteln till provisorisk avlöningsförbättring för lärare vid navigationsskolorna för budgetåret 1929/1930 anvisa ett extra förslagsanslag av 3,900 kronor;»

vid punkt 3:o) (provisorisk löneförbättring för lärare vid folkhögskolor) av herrar *Olsson* i Kullenbergstorp och *Anderson* i Storegården, vilka ansett, att utskottet bort hemställa om avslag å den i ämnet väckta motionen.